

*Utskottsbetänkande i anledning af arbetareförsäkringskomiténs
författningsförslag angående arbetsgifvares ersättningsskyldighet
vid olycksfall och om olycksfallsförsäkring för arbetare.*

Enligt föreskrift af Guvernören i länet har Magistraten uti skrifvelse af den 19 sistlidne april anhållit om Stadsfullmäktiges yttrande i anledning af arbetareförsäkringskomiténs författningsförslag angående skyldighet i vissa fall för arbetsgifvare att utgifva ersättning för kroppsskada, som drabbar arbetare, samt de af reservanter inom komitén utarbetade förslagen angående försäkring för olycksfall i arbetet och om allmänna försäkrings- och lifränteanstalter i Finland; hvarefter Fullmäktige, vid sammanträde den 25 i sagda månad, åt ett af undertecknade och herr Th. Wegelius bestående utskott uppdragit att till Fullmäktige inkomma med utlåtande i ärendet.

Enligt gällande lag är arbetsgifvare skyldig ersätta arbetare vid sådan kroppsskada i arbetet, som genom arbetsgifvarens uppsåt eller straffbara uraktlåtenhet åstadkommits. Detta stadgande är emellertid, efter komiténs öfvertygelse, icke nog för att på ett tillfredsställande sätt trygga arbetarene mot följderna af icke sjelfförvållad skada. Särskildt då det gälde storindustrin visade sig omförmälda allmänna lagbestämningar i antydt afseende icke tillfyllesgörande. Ett utmärkande drag för denna industri, vare sig den afsåge fabriksrörelse, byggnadsverksamhet, transportföretag eller annat dylikt, vore att dervid den ene arbetarens verksamhet starkt ingrepe i den andras äfvensom att mekanisk kraft samt olika slags maskiner, apparater m. m. i vidsträckt omfång der funne användning. Den fara, för hvilken arbetaren under arbetet vore utsatt, berodde därför icke uteslutande af hans egna tillgöranden, utan i lika, ofta nog i högre grad, af använda maskiner och arbetsredskap samt af andra personers görande och låtande. Vid sådant förhållande inträffade lätt att kroppsskada framkallades af bristfällighet eller felaktig anordning, utan att denna dock kunde läggas någon till last såsom bevisligen straffbar handling eller uraktlåtenhet, eller ock att den person, som närmast vållat skadan, icke mäktade ersätta densamma. I hvardera fallet blefve den skadade utan ersättning, emedan han icke rättsligen kunde göra anspråk gällande emot arbetsgifvaren, medan denne dock närmast borde i ekonomiskt afseende bära följderna af olycksfall, som drabbat arbetare utan dennes eget förvållande, såväl, enär arbetsgifvaren måste anses vara ansvarig för de allmänna anordningarna vid arbetet samt för valet af sina underlydande, som äfven emedan han droge hufvudvinsten af arbetet och

det derför syntes rättvist att härvid tillämpa den i 40:de Domareregeln uttryckta satsen att „den skall stå faran, som båtnan och profiten hafver.“

Utgående från denna uppfattning, hafva komiténs ledamöter likväl, vid frågans närmare behandling, delat sig i två grupper. Minoriteten, bestående af herrar V. Löfgren, J. Pehkonen, C. F. Wahlberg och V. v. Wright, har ansett ändamålet — att bereda arbetare ersättning för dem genom olycksfall, i arbetet tillskyndad ekonomisk förlust — icke kunna vinnas annorlunda än genom införandet af obligatorisk olycksfallsförsäkring och i sammanhang dermed inrättandet af en allmän försäkrings- och lifränteanstalt. Deremot har komiténs flertal — herrar L. Gripenberg, C. Borenius, F. Idestam, F. Jusélius, U. Kurtén och H. Solin — hållet före att lagstiftningen borde inskränka sig till att fastställa vissa allmänna grunder, jemlikt hvilka arbetsgifvaren vore skyldig att vid olycksfall, som under arbetsutöfning inträffat, åt skadad arbetare eller åt dödad arbetares anhöriga utgifva ersättning. Endast sålunda blefve, efter dessa komitéledamöters tanke, arbetsgifvaren omedelbart och verksamt intresserad af att vidtaga alla för arbetarenes säkerställande nödiga skyddsåtgärder, äfven sådana, hvilka icke vore i lag påbudna. Dessa åtgärder komme nemligen, genom att minska antalet olycksfall eller, vid olycksfallsförsäkring, föranleda till nedsättning i premierna, att medföra för arbetsgifvaren en direkt ekonomisk vinst. Tillika innebure, enligt flertalets åsigt, ett sådant tillvägående en naturlig utveckling af det närvarande sakläget till mera skärpta föreskrifter. Då af minoriteten häremot invändts, att arbetarenes rätt till ersättning blefve illusorisk, om arbetsgifvaren råkat i ekonomiskt obestånd, hänvisar majoriteten till detaljerna i majoritetens författningsförslag, deri man sökt afvärja en sådan fara.

På skäl, som af komiténs flertal anförts för den af flertalet häfdade åsigten, har äfven utskottet för sin del anslutit sig till densamma och i bilagda förslag till yttrande i ämnet förordat antagandet i hufvudsak af majoritetens författningsförslag. De afvikelser från detaljerna i förslaget, dem utskottet trott sig ega anledning att tillstyrka, framgå närmare af närslutna skrift.

Slutligen bör utskottet anmäla att ledamoten i utskottet, herr Wegelius, varit hindrad att taga del i utskottets arbete.

Utskottet får alltså vördsamt föreslå

att Stadsfullmäktige ville afgifva det Fullmäktige affordrade underdåniga yttrandet i öfverensstämmelse med närslutna förslag.

Helsingfors, den 21 September 1893.

Sigfr. Kullhem.

**F. Jansson.
K. M. Moring.**

**R. Heimberger.
August Ramsay.**

Till affordradt underdånigt yttrande i anledning af arbetareförsäkringskomiténs förslag till förordning angående skyldighet i vissa fall för arbetsgifvare att utgifva ersättning för kroppsskada, som drabbar arbetare, samt de af en minoritet inom komitén utarbetade förslagen till förordningar om försäkring för olycksfall i arbetet och om allmänna försäkrings- och lifränteanstalten i Finland, få Fullmäktige underdånigst annäla att Fullmäktige för sin del, på de af komiténs flertal anförda skäl, i hufvudsak omfattat förstnämnda författningsförslag, som synts Fullmäktige följdriktigare än reservanternes ansluta sig till lagstiftningens utveckling inom ifrågavarande område äfvensom bättre än genom införandet af försäkrings tvång varit möjligt tillgodose arbetarenes rätt att genom ändamålsenliga anordningar blifva säkerställda mot olycksfall i arbetet. Fullmäktige, som åt ett af Fullmäktige tillsatt utskott uppdragit att granska komiténs betänkande, hafva dock tillika ansett sig böra till nödigt beaktande framhålla följande, af utskottet gjorda och af Fullmäktige understödda påminnelser mot detaljerna i förslaget:

Enligt 1 § är arbetsgifvare fritagen från att ersätta bland annat sådan skada, som „skett i följd af vårdslöshet eller oförsiktighet af någon, som ej vid tillfället varit betrodd med ledning af eller uppsigt öfver arbetet, under hvilket skadan inträffat, och icke heller egt taga befattning med ångpanna, maskin, spårvexel eller annat redskap, hvars farliga beskaffenhet och felaktiga handhafvande åstadkommit skadan“. Då ett stadgande af anförd art emellertid synes allt för mycket inskränka den rätt till ersättning, man velat tillerkänna arbetare, torde detsamma saklöst kunna utgå.

Bland företag, vid hvilka ersättningsskyldighet eger rum, uppräknas i 2 § mom. d äfven „anläggning och underhåll af elektrisk ledning“. Enär endast yrkesmessigt bedrifven dylik rörelse här bör afses, synes §:en böra undergå en förtydligande omredigering. — I minoritetens författningsförslag upptages bland företag af ifrågavarande art äfven „rörelse, der såsom yrke utföres lossning och lastning af varor, samt på enahanda sätt bedrifvet bergnings- och dykeriföretag“. Ett tillägg i sådant syfte till majoritetens författningsförslag torde vara väl motiveradt.

Att, i 3 §, karenstiden blifvit utsatt till endast 6 dagar (hos reservanterne 14 dagar) torde knapt vara riktigt. Enär de sjukkassor för arbetare, hvilka arbetareförsäkringskomiténs tidigare författningsförslag afser, sjelffallet komme att inskränka sin verksamhet till sådana sjukdomsfall, vid hvilka arbetsgifvaren icke är ersättningsskyldig, blefve området för dessa kassors verksamhet genom anförda stadgande begränsadt till sjukdomsfall, som icke stå i samband med arbetet. Härigenom komme påtagligen dessa kassor att förlora i betydelse samt deras uppkomst och vidare utveckling — hvilka man dock afsett att befrämja — att motarbetas. Vidare måste det vara synnerligen önskvärdt, att just dessa kassor, till hvilka arbetarene sjelfva bidra och i hvilkas förvaltning de taga del, komme att bära en del af kostnaderna vid olyckor i arbetet. Alla olycksfall ställes derigenom äfven under arbetarenes egen kontroll, hvilket otvifvelaktigt mest verksamt skulle förekomma, att ar-

betare af lättsinne utsatte sig för fara eller afsigtligen ådroge sig skada för att erhålla understöd. Visserligen blefve genom införandet af en längre karenstid — förslagsvis 90 dagar — arbetsgifvares ersättningsskyldighet enligt författningen väsentligen inskränkt, nästan endast till fall af bestående invaliditet och olycksfall med dödlig utgång; men ihågkommas bör äfven att man ålagt arbetsgifvaren att bevisa anledningen till timad olyckshändelse, om han vill befria sig från de ekonomiska följderna af densamma, hvarför arbetsgifvaren påtagligen komme att blifva ersättningsskyldig vid ett stort antal olycksfall, som ingalunda vållats af yrkesfaran. För öfrigt är principen om arbetsgifvares skyldighet att ersätta yrkesskada ny och bör därför åtminstone till en början, då verkningarna af dess införande ännu delvis äro oberäkneliga, tillämpas så varsamt som möjligt. Slutligen må här ock erinras derom att karenstiden mångenstädes utomlands är lång, exempelvis i Tyskland 13 och i det danska förslaget 26 veckor.

Förlänges karenstiden, såsom ofvan föreslagits, torde på samma skäl 1 mom. af 3 § böra ändras derhän, att den godtgörelse af högst 100 mark, som jemte underhållsbidrag tillkommer skadad arbetare, innefattar blott ersättning för sådan kostnad för läkarevård m. m., som upplöper efter karenstidens slut.

Till undvikande af osäkerhet, då beloppet af arbetare vid olycksfall tillkommande ersättning skall utredas, torde detta understöd lämpligast böra bestämmas med den skadades arbetsförtjenst dagen för olyckan såsom grund.

Medgifvandet i 6 §, att arbetare eller dennes anhöriga tillkommande understöd må kapitaliseras, synes betänkligen motverka ett af de väsentligaste syftemålen med ifrågavarande författning eller sträfvandet att förebygga, det arbetsinvalida eller anhöriga af förolyckade arbetare falla samhället och dess fattigvård till last. En dylik kapitalisering borde därför aldrig få ifrågakomma. Deremot torde, vid bestående invaliditet eller dödsfall, understödsberättigad böra ega rätt att påyrka, det arbetsgifvaren vidtager åtgärd för att understödet utbetalas genom någon af styrelsen godkänd försäkringsanstalt, som ikläder sig garanti för framtida fullgörandet af betalningsskyldigheten. Enahanda rätt, eller rätt att genom inköp af den understödsberättigade i någon sådan försäkringsanstalt befria sig från vidare utgifvandet af understöd, torde böra tillkomma jemväl arbetsgifvare. Slutligen synes i författningen böra inryckas ett stadgande derom, att sålunda erhållen lifränta icke får, lika litet som understödsbidrag i allmänhet, till annan öfverlätas eller kapitaliseras.

Då det ändamål, som man velat ernå genom stadgandet i senare mom. af 9 §, enklare och sakenligare kan vinnas genom öfverenskommelse i hvarje särskildt fall mellan arbetsgifvaren och arbetarene, torde sagda stadgande kunna få bortfalla.

Anvisningarna i 13 § beträffande behandlingen af mål, som angå ersättning på grund af författningen, torde vara obehöfliga och äro dessutom i den form, de uti §:en förekomma, vilseledande.

Ordalydelsen af 15 § torde böra ändras derhän att deraf tydligt framgår,

hvad väl måste anses vara §:ens mening, nemligen att, om de slutliga följderna af kroppsskada, hvarå ersättningsanspråk grundas, ännu ej kunna med säkerhet bedömas, målet derom likväl må afgöras samt ersättning utdömas på sätt skäligt synes; hvarefter sakegarene må inom ett år derefter, i fall af fog, anhängiggöra talan om jemkning af det utdömda.

I 18 § tillerkännes slutligen arbetare och dess rättsinnehafvare vid tvist mellan borgenärer enahanda förmånsrätt för sista och löpande årets underhållsbidrag, som är tjenstehjon och andra betjente för innestående lön tillförsäkrad. Häri-genom skulle man skapa ytterligare en tyst förmånsrätt till de många, hvilka gällande lag redan innehåller. I betraktande af olämpligheten utaf dessa förmånsrätter öfverhufvud samt särskildt vid industriela företag, torde dock få ifrågasättas, huruvida sagda bestämning är alldeles nödvändig, helst rättigheten till underhåll väl i de flesta fall är genom stadgandena i § 6 fullt säkerställd.
